

יום ד' א' אדר א' תשע"ו

באר הגולה 240

הלכות תפלה סימן פט

(כח) *צריך להפסיק, (כט) *ויש אומרים שאינו צריך (עו) להפסיק: ו' אפילו (ל) ללמד אסור (לא) משיגיע זמן תפלה. והנה מי שרגיל להתפלל (לב) בבית מדרשו ואינו רגיל לילך לבית הכנסת, דאיכא למחש דלמא (לג) מטריד בגרסה (לד) ויעבר זמן קריאת שמע ותפלה, אבל מי שרגיל לילך לבית הכנסת, מותר. ואם הוא (לה) מלמד (י) לאחרים, אפילו אם אינו רגיל לילך לבית הכנסת מותר, "כיון שהשעה עוברת, דוכות הרבים דבר גדול הוא, ואם לא ילמדו עכשו יתבטלו ולא יוכלו ללמד (ועין לקמן סימן קו): ז' מותר (לו) להסתפר ולקנט למרחץ סמוך לשחרית, שלא גזרו אלא סמוך למנחה (לז) שהוא דבר המצוי: ח' *בשעת

באר היטב

ומהרש"א ע"ש, וע"ת לא דק ע"ש: (י) לאחרים, כ"כ הר"י, ומיהו מחוספוט משמע דלא ס"ל האי סבא לסלק בקב, דא"כ לא הוי ראייה מההיא דרב דמשי ידה ומתני לן פירקין וכו', דלמא שאני התם שלמד לאחרים וק"ל. והרמב"ם כתב ת"ח שבטל תפלה בשביל למדור, אפילו למד כל היום ולאחרים מעלה

משנה ברורה

הר"ף קבע, או לשנות (לג) בכשעור זה, אבל בפחות מזה מותר עד עמוד השחר⁽³⁵⁾: (כח) *צריך להפסיק. כשעולה (לז) עמוד השחר, ואף-על-גב דבתפלת המנחה אין צריך להפסיק, כמו שכתוב סימן רלב, הקא שאני כיון דאסמכתא אקרא ד"לא תאכלו על הדם", לא תאכלו קדם שתתפללו על דמכם, צריך להפסיק. ובשם הזהר כתבו האחרונים, שאפילו קם בחצות הלילה אסור לטעם קדם שמתפלל. וכתב הפרי"מגדים, דדוקא כשהיה לישן, ואפשר דשתיה שרי, ומדינא אפילו לישן, מותר לאכל ולשתות, ומכל מקום נכון לכתחלה לזהר בזה אם אינו מוכרח. ועין במחצית השקל שכתב, דבתשובת שב יעקב סימן ח כתב בשם סודר הא"ר ז"ל, שיהיה חייט ויטל עצמו כשהיה חלש לבו אבל או שתה אינה דבר לחזק גופו, ולא אסור כי אם לאכל למלאכת תאוה, עין שם. ובת"י אדם כלל טו כתב גס"פ, דהקם קדם אור היום ולבו חלש ועל-ידי זה מתבטל מלמודו, מותר לאכל⁽³⁷⁾: (כט) *ויש אומרים שאינו צריך וכו'. רוצה לומר לתפלה, (לז) אפילו התחיל באסור, אלא לקריאת שמע בלבד שהיא מן התורה צריך להפסיק אם התחיל באסור, וקרא קריאת שמע בלא ברכותיה, שברכותיה הם מדברי סופרים, ולאחר שגמר קרא הקריאת שמע עם ברכותיה ויתפלל. וכתבו (לו) האחרונים שהעקר כסבא הראשונה. (לו) ואם ברך ברכת המזון ועוסק בשתיה, צריך להפסיק לדברי הפל: ו' (ל) ללמוד אסור. רוצה לומר, (לז) להתחיל ללמוד, אבל אם כבר התחיל אפילו אחר שהגיע הזמן, שוב אינו פוסק אם ישאר לו שהות אחר-כך להתפלל בזמן תפלה; אף קריאת שמע יש אומרים (לז) דצריך להפסיק ולקרותה, כיון שהתחיל אחר ששקבר הגיע זמנה, (מ) ויש מקלין גם בזה, אם לא שירא שיעבר הזמן. ועין לקמן בסימן קו בבאור הלכה: (לא) משיגיע וכו'. הינו (מא) משעלה עמוד השחר, אבל קדם לזה מותר אפילו להתחיל⁽³⁹⁾, וכשהתחיל, ממילא שוב אינו פוסק אם לא שירא שיעבר הזמן. (מב) ויש מקלין לכתחלה אפילו אחר

(עו) להפסיק, ואם ברך ברכת המזון ועוסק בשתיה, לכ"ע צריך להפסיק, מ"א. ועין בס"ק י"א דכתבתי בשם מהרש"י שאפילו קם בחצות הלילה אסור לשנות עד אחר התפלה. ובבאר היטב אשר לפני פסב לסלק בין אכילה לשתיה, דבאכילה אסור ובשתיה מותר: (נז) תפלה. עין ב"ח, וכו' במהרש"ל

באר הגולה

אף דמים מותר בלאו הכי לשנות, נפקא מינה למי שאינו יכול לשנות אלא ריקנא ומכרח לאכל מעט קדם איהו דבר להפסיק. הינו כשעולה עמוד השחר, כן כתב הרא"ש. ועין לקמן בסימן רלה דאם התחיל לאכל בתוך החצי שעה שקדם צאת הכוכבים, משמע שם מהפרי"מגדים דצריך לפסק תפלה⁽³⁸⁾, ואס"פ לכוונה הוא הדין ת"ק; ואפילו אם תמצו לומר דמשום אכילה קדם התפלה אין לעשותו כדאוריתא אפילו לדעה הראשונה, מכל מקום משום קריאת שמע של שחרית דהוא דאוריתא צריך להיות הדין דאם התחיל סמוך לה, מפסיקין. ואפשר דהקא משום דאפילו לאחר שגייס עמוד השחר גס"פ אין לצאת בזה יד קריאת שמע לכתחלה, וידלעיל בסימן נח סעיף ד, לכן לא התמיר כל-כך; אי נמי, אפשר דהרא"ש נקט הכי משום דנה הדין כולל אפילו בהתחיל בזה: * ויש אומרים שאינו צריך. עין במשנה ברורה מה שכתבנו דקורא קריאת שמע בלא ברכותיה. ונראה לי דמחזיק גס"פ להניח תפלין מקדם שיוכל, דהרי הוא גס"פ דאוריתא, וזמנא גס"פ מתחיל בעת התחלת זמן קריאת שמע, וידלעיל בסימן ל סעיף א: * בשעת הדתק, עין במגן אברהם סעיף קטן יז שכתב, דאם הוא בדרך ורואה שיעבר זמן קריאת שמע, יקרא קריאת שמע על הדרך ג' ברכותיה, ואחר-כך כשיבוא למלון יתפלל מעמוד, מיהו נראה לי דיקרא אותה בדרך בלי ברכותיה. ועין בחידושי ר' עקיבא איגר שהסכים גס"פ בזה אין להפסיק בין גאולה לתפלה אחר שהשלים גאולה מקדם ותבי לסמוך תפלה אליה, על-כן צריך לעשות כפצת המגן אברהם לקרות בלא ברכות. ואם רוצה לפע מביתו אחר שהגיע זמנה, ואין השינוא מומנה לו דק זמן מועט ואין בזה כדי שיקרא קריאת שמע ויתפלל, לכוונה בזה אף להאזין ר' עקיבא איגר מוטב שיתפלל בביתו בעמידה ויקרא קריאת שמע על הדרך עם ברכותיה כתקנה. אף יש לדחות, ודלא כתב האלהי רבה בשם פ"ת דיש חלש למעשה לאסר כל הדברים הנזכרים בענין ג' אם קדם קריאת שמע ותפלה של ערבית: הרי דכל-שכן קדם ששקם קריאת שמע של שחרית יש אסור לפע בדרך, ואס"פ כששקבר לעבר ולפע קדם ששקם המנוח קריאת שמע ותפלה מפני שאין השניא ממנו כפצת מוטב לכלי עצמא שיהיה דחוי זה תפלה שהיא דרנן ולא קריאת שמע שהיא דאוריתא; ומהיא דשלישן-צדוק שאני, שלא הגיע אז זמן קריאת שמע. ואף שבאמת אין המנוח נדחית בזה רק מתאחרת לפי שעה, גם בזה יש מעליותא בזה דאוריתא, כדמוכח סמך ל"ח ע"א, וצריך עיון. ואפשר שגם בזה יקרא קריאת שמע לבדה בלא ברכות, ויכרך תפלה סבא, וצריך עיון. ואולם לפי מה דאנו נוהגין כמים כהפוסקים דסבירא להו דמסקנא גאולה לתפלה עדיף, בודאי אין להקדים תפלה לקריאת שמע:

שעלה עמוד השחר, כל זמן שלא הגיע זמן סמוך להנץ שראוי להתפלל בו לכתחלה: (לב) בבית מדרשו. רוצה לומר, ביחידות. (מג) ואם רגילין צבור להתאסף אליו שם, גם בזה מותר, דודאי יזכירוהו כשיבואו. ועין סימן צ סעיף יח בהג"ה: (לז) מטריד בגרסה. עין בת"י אדם שכתב, דאפילו יש לו שעור קבוע מה שלומד דליכא למחש כל-כך שמא ימשך בלמוד, אפילו הכי אסור. ולכן מי שהוא בדרך או דר בשוב, אפילו בקיץ, אף-על-גב שמונח להתפלל בשעה שהעבור מתפללין, מכל מקום כיון שאסור ללמוד קדם שמתפלל, מוטב שיתפלל תוך כדי שלא יתבטל מלמודו. ובזמן הזה, דעוברי דרכים על-פירוב אינם לומדים תורה בדרך, והנה מהראוי שימתינו על זמן שהעבור מתפללין, מכל מקום כיון שגמוש מזה שעוברים זמן קריאת שמע ולפעמים גם זמן תפלה, לכן יזהרו שמתוך בקומם קדם שיעסקו בשום דבר יתפללו; ומכל-שכן דבקהלות גדולות מתפללין תוך כשהאיר היום, ואס"פ לעולם הוא בשעה שהעבור מתפללין, עד כאן לשונו. ונראה לצמצם בעת שמתכרך על התפלין שיהיה יכול להסיר את חבירו ברחוק ד' אמות, וכמו שכתבנו למעלה: (לד) ויעבר וכו'. ואם (מד) אמר לחברו שאינו לומד⁽⁴⁰⁾, שאם ישרר בגרסא יזכירו שלא יעביר הזמן, מותר ללמוד: (לה) מלמד לאחרים⁽⁴¹⁾ וכו'. ודוקא אם לא יעבר קריאת שמע על-ידי זה, דאם נרא שיעבר הזמן מחזיק לקרותה מקדם כיון שקבר הגיע הזמן, וכמו שהוכחתי לקמן בסימן קו בבאור הלכה: ז' (לו) להסתפר וכו'. דוקא סמוך לשחרית, דהינו קדם שעלה עמוד השחר, אבל משעלה עמוד השחר גם זה אסור⁽⁴²⁾ [א"ר]. וכתב הפרי"מגדים, דדין ובדקאי וסעודה אסור סמוך לשחרית כמו סמוך למנחה. ועין לעיל בסימן ע בבאור הלכה. ולקנות צרכי סעודה בערב שבת קדם תפלה שרי⁽⁴³⁾, דתפצי שמים הפה, הא בחל אסור⁽⁴⁴⁾: (לז) שהוא דבר וכו'. שוב העם

שער הציון

(לג) עין לקמן בסוף סימן רלב במגן אברהם⁽³⁶⁾: (לד) הרא"ש, ועין בבאור הלכה: (לז) מגן אברהם. ופרי"מגדים ממאן בזה, וכן כתב בספר נהר-שלום: (לו) ב"ח וט"ז בסימן תרנב ואלהי רבה ושי"א: (לז) מגן אברהם: בסוף סימן קו: (לז) אלהי רבה בסימן ע ע"ש: (מ) הלבוש שם: (מא) דרך-הסיים: (מב) ישועות-יעקב וכן כתב בספר שלחן-שלמה: (מג) דרך-הסיים: (מד) דרך-הסיים:

הלכות תפלה סימן פט ז

ביאורים ומוספים

השערי תשובה שאין לעשות כן כי אם כשיש צורך בדבר, אלא שבביה"ל שם (ס"ג ד"ה וזמנה) כתב שלדינא לא קיימא לן כהשאגת אריה, ורק במקום הדחק 'אפשר' שיכול לסמוך על זה.

סימן צ

מקום הראוי להתפלל, ולהתפלל עם הצבור, ודין ההולך בדרך

[משנ"ב ס"ק א]

מפני שקשהווא עומד עליהם הוא טרוד ונרא שפא יפלו.

(1) ולא התבאר מאיזה שיעור גובה יש לאסור, והתורת חיים (סופר, ס"ק ב) כתב שמסתבר שבגובה טפח אינו חושש ליפול.

[משנ"ב שם]

אף דאין בו משום גבהות.

(2) משמע מדבריו שיש ב' טעמים לאסור לעמוד בתפלה על דבר המוגבה מהקרקע, וטעם נוסף התבאר לקמן (סי' צח ס"ק י) שהוא כדי שלא תהיה חציצה בינו לבין הקרקע.

[משנ"ב ס"ק ה]

ולכן נקרא הש"ץ בכל מקום יורד לפני התפלה.

(3) וטעם נוסף כתב הב"י לקמן (סי' קג) בשם מהר"י בן חביב, משום שיורד ממקומו ללכת לתיבה.

[משנ"ב ס"ק ו]

וגבה ג' טפחים אסור לעמוד עליו להתפלל, אכל פחות מזה (4) אין גבהו נכר.

(4) ולעמוד על גבי כרים וכסתות, כתב לקמן (סי' תריד ס"ק ט) שאסור, משום שנראה כמתגאה אפילו אם אינם גבוהים שלשה טפחים.

וביום כיפור אם רוצה להניח עשבים על הקרקע ולעמוד עליהם להתפלל, כתב לקמן (סי' צח ס"ק י) שרשאי לעשות כן, משום שבטלים הם לגבי הקרקע [ובבאר היטב שם ס"ק ה כתב שהוא הדין על גבי מחצלות], אמנם בסי' תריד (שם) היקל בזה רק לאדם מצונן.

(5) ולעמוד על גבי ארעא סמיכתא, דהיינו שהקרקע קצת יותר גבוהה מסביבותיה, מבואר בבית יוסף שמותר אף לדעה האוסרת לעמוד על גבי ספסל שאינו גבוה שלשה טפחים [שהרמ"א בס"א פסק כדעה זו].

[משנ"ב ס"ק ז]

מקף מחצות.

(6) וגובה המחיצות, כתב הכף החיים (ס"ק יב) שצריך להיות עשרה טפחים.

[משנ"ב ס"ק לז]

אסור כמו סמוך למקנה.

(45) וכן משמע לעיל (ס"ק יז) שנקט לאסור גם בחצי השעה שקודם עלות השחר.

[משנ"ב ס"ק לט]

או יושב בעגלה או בספינה.

(46) וכשצריך להתפלל בשעת הנסיעה, ראה בשו"ע לקמן (סי' צד ס"ד) כיצד ינהג.

[משנ"ב שם]

שטוב יותר שיתפלל משעלה עמוד השחר אף שאינו צדין עקר זמן תפלה.

(47) וברכות השחר [חריץ מ'הנותן לשכוי], כתב השו"ע לעיל (סי' מז ס"ג ובמשנ"ב שם ס"ק ל) שיכול לאומרו אפילו קודם עלות השחר, ולומר 'פסוקי דזמרה' קודם עלות השחר, כתב השערי תשובה (סי' תרסד) שאין לאומרו, וכן כתב הכף החיים (כאן ס"ק ו). מאידך, התהלה לדוד (סי' נח ס"ק ב) והדעת תורה (סי' תרסד ס"א) ובשו"ת תשובה מאהבה (ח"ב סי' רכא לסי' נא) כתבו שאפשר לאומרו גם קודם עלות השחר, ופרשיות הקרבנות, כתב השו"ע לעיל (סי' א ס"ו) שנאמרות רק ביום, ובמשנ"ב שם (ס"ק יז) כתב שאם אין לו פנאי יכול לאומרו גם בלילה.

[משנ"ב ס"ק מ]

ובכפרט כשדושה אז לברך על התפלה, דזה אפלו לדעת המקלן אסור.

(48) ובדיעבד אם בירך לפני הזמן, כתב לעיל (סי' ל ס"ק יג) שלא יחזור לברך, וראה עוד מה שכתבנו שם.

[משנ"ב ס"ק מא]

אף-על-פי שצדין לא הגיע עקר הזמן.

(49) וברכת 'יוצר אור', כתב לעיל (סי' נח ס"ק יז), ובביה"ל שם ס"א ד"ה זמן) שיכול לברך רק מזמן 'משיכיר'. ובדיעבד אם בירך מעלות השחר, כתב בביה"ל שם (סי' ד"ה בלא) שיצא ידי חובה.

[משנ"ב ס"ק מב]

על-כן מתפללין בדרך עם סמיכת גאולה לתפלה.

(50) וכן משמע גם בביה"ל לקמן סי' רצג ס"ג ד"ה כגון, וראה עוד מה שכתבנו שם.

[משנ"ב שם]

יצין בר"ה בשערי-תשובה סעיף-קטן ג'.

(51) שהביא שם את דעת השאגת אריה שאף לכתחילה יכול לקרוא קריאת שמע של ערבית סמוך לעלות השחר, וכתב

יום ה' ב' אדר א' תשע"ו - (ג' ד' אדר א' חזרה שיש ש"ק)

הלכות תפלה סימן פט ז קכא באר הגולה

הדחת, בגון (לח) שצריך להשכים לדרך, (לט) יכול להתפלל (מ) משעלה עמוד השחר, ונמתין מלקרות (יח) קריאת שמע עד שיגיע זמנה (מא) (אם אפשר לו לקרות קריאת שמע על הדרך, דהיינו שיתפנה פסוק ראשון, ויבא שנתבאר לעיל סימן נח) (בי"ב בשם הרשב"א); ואף-על-פי שאינו סומך גאולה (יט) לתפלה, (מב) הכי עדיף טפי שיתפלל בביתו מעמד ממה שיתפלל בזמנה והוא מהלך ויסמך גאולה לתפלה:

צ מקום הראוי להתפלל, ולהתפלל עם הצבור, ודין ההולך בדרך, ובו כ"ז סעיפים:

א "המתפלל לא יעמוד לא על-גבי מטה ולא על-גבי כסא ולא על-גבי ספסל (א) (ואפילו (ב) אין גבוהין (ג) (בי"ב בשם מהר"א) (ג) ולא על-גבי מקום גבוה, כאלא אם-כן היה (ד) זקן או חולה או שהיה פגול (ה) להשמיע לצבור: **ב** ישעור (ו) מקום גבוה שאמר, שלשה טפחים. היה גבוה שלשה ויש בו ארבע אמות על ארבע אמות, הרי הוא בעליה ומתיר להתפלל בו, וכן אם היה (ז) מקף מחצות אף-על-פי שאין בו ארבע על ארבע מתיר להתפלל בו, שאין גבוה נכר, כיון שחלק רשות: **ג** יהאמנין שעושין מלאכה לבעלי-הבית יכולין להתפלל בראש הדין ובראש התאנה, ואין בזה משום לא יעמוד על-גבי מקום גבוה ויתפלל, "הדין" שעלו לעשות מלאכתם הרי כמו שעלה לעליה, ובשאר אילנות צריכים לירד. והשעם שנשתנה הדין משאר אילנות, מפני שיש להם ענפים הרבה יותר משאר אילנות ויש טרח גדול בעליהם ובידיריהם, ויתבטלו מלאכתם, ולפיכך אמרו שיתפללו שם, אבל שאר אילנות דליכא בטול, ירדו. ובעלי-הבית, אפילו מראש הדין והתאנה צריך לירד להתפלל, דהא אינו משעבד למלאכה, שהוא ברשות עצמו, ואם הקלו אצל פועלים מפני בטול מלאכה לא הקלו אצל בעל-

באר היטב

עליו כאלו לא למד אותו יום: (יח) ק"ש. ואם יכול להפיר חברו ברחוק ד' אמות יקרא גם קריאת שמע בביתו, מ"א: (יט) לתפלה. ונהגין כרבי שמעון בן אלעזר דמסמך גאולה לתפלה עדיף, לכן אין נזקקין בזה ומתפללין גם-כן בדרך, עמ"א:

משנה ברורה

בכנסין שם ביום, אבל בשחר דבר שאינו מצוי הוא ולא נזרז בו, ואומן המלאכות שדרך בני-אדם להשכים להם קדם צלות השחר, יש שמחמירין וסוברים דבחיצי שעה שקדם צלות השחר אסור כמו סמוך למנחה⁽⁴⁵⁾, וכדלעיל בסימן ע בבאור הלכה, עין שם, על-כן טוב שיאמר ברכות מקום: **ח** (לח) שצריך וכו'. ואין (מה) השניא ממנה לו או (מו) שאר דתק ואנס: (לט) יכול להתפלל. פרוש, דבסתם דרך אינו יכול לזנוז בתפלה, בין כשהוא מהלך ברגליו (מו) או יושב בעגלה או בספינה⁽⁴⁶⁾, ולפיכך אמרו חכמים, שטוב יותר שיתפלל משעלה עמוד השחר אף שאינו צדיק עקר זמן תפלה⁽⁴⁷⁾, וגם לא יוכל לסמך גאולה לתפלה כי לא יוכל לקרא אז קריאת שמע, דעדין לא הגיע זמנה עד שיפיר את חברו ברחוק ד' אמות, מכל מקום זהו טוב יותר משייתפלל בדרך בזמנו עם סמיכת גאולה לתפלה, כי בביתו יוכל להתפלל בעמידה: **(מ) משעלה עמוד השחר**. עין בבאור הלכה בסעיף א שכתבנו בשם הרבה פוסקים דסבירא להו דדוקא אחר שהאיר מנחה, וקדם לזה לא הגיע צדיק זמן תפלה; ובפרט פשוטה אז לברך על התפלה, דזה אפילו לדעת המקלין אסור⁽⁴⁸⁾ אפילו אחר שהאיר מנחה עד זמן שיפיר את חברו ברחוק ד' אמות. (מס) ואם הגיע הזמן [הזה], לזלי עלמא יקרא קריאת שמע ויתפלל בביתו בתקונה אף שעדין לא הגין החמה, כיון שהוא שעת הדחת. ואם הוא בדרך במלון, והשניא שלו עומדים להתפלל קדם זה הזמן, ומשער דעד "ברכו" יגיע הזמן, יוכל הוא להתחיל ברכת ברוך שאמר גם-כן עמקם לעת-עתה בלא תפילין, (מט) או שילבש תפילין בלי ברכה, ואחר שיגיע (י) בין ישתבח ליוצר יראה אם הגיע הזמן ומשמש בהן ויברך: **(מא) אם אפשר וכו'.** רוצה לומר, דאם יודע שגם קריאת שמע פסוק ראשון לא יוכל לזנוז בדרך, בגון שהוא במקום גרודי חיה ולקטים, מתיר לקרא קריאת שמע בביתו גם-כן תפלה משעלה עמוד השחר אף-על-פי שעדין לא הגיע עקר הזמן⁽⁴⁹⁾, וכדלעיל בסימן נח סעיף ג: **(מב) הכי עדיף.** ורב העולם אין נזקקין בזה, ואפשר משום דנהגים כאידך פוסקים דסבירא להו דמסמך גאולה לתפלה עדיף, על-כן מתפללין בדרך עם סמיכת

שער הציון

(מה) מגן-אברהם בסעיף קטן י' וש"א: (מו) חיי-אדם: (מז) מגן-אברהם: (מח) מגן-אברהם: (מט) בסימן ל סעיף ג עי"ש: (נ) בסימן נד: (נא) מגן-אברהם: (נב) מוכח בלבוש: (נא) בתי-יוסף: (נד) עין בפרקי-מגדים:

א ברכות י
ב תוספתא שם פ"ג
אנחות חיים ושאר
פוסקים ג רמב"ם
ה מהלכות
תפלה ד ברכות טו
ה הרא"ש שם
ו רבנו יונה שם
ז שם בבבא

הַלְבוֹת תַּפְּלָה סִימָן צ

הַבֵּית: ד' הַצֵּדֵק לַפֶּתַח פְּתָחִים (ח) או חלונות כנגד ט'ירושלים כדי להתפלל כנגדן. וטוב ש'יהיה בבית־הכנסת (ב) שנים־עשר חלונות: ה' (י) ללא יתפלל (יא) במקום פורץ (יב) כמו (ג) [ג] בשדה, מפני שבשהוא במקום צניעות חלה עליו אימת מלך ולבו נשבר: ו' (יג) ללא בחרכה, (יד) מפני חשד ומפני המפלת ומפני המזיקים: ז' ללא (טו) אחורי (ד) בית־הכנסת אם אינו מחזיר פניו לבית־הכנסת. ואחורי בית־הכנסת הוא הצד שהפתח פתוח בו, והוא הפך היצד שפונים אליו (ה) (טז) הקהל בשמתפללים. ויש מפרשים (ז) (יז) בהפך. וראוי לחש לדברי (י) (יח) שניהם. וגם בשמתפלל (יט) בשאר צדדים חוץ לבית־הכנסת יש להחמיר (כ) שיחזיר פניו לבית־הכנסת. וכל זה כשנכר שמחזיר אחוריו לבית־הכנסת, אבל אם

ח' שם ל"ד ט' רמב"ם
 פקד' ה' מהלכות תפלה
 י' זמר פשוט פקדוני
 כ' בקבות ל"ד
 ל' בקבות ג' מ' שם ר'
 לפרש רש"י ב' רמב'
 ונה' קצרות קיבוני
 (* פרוש, אחרי כחל
 מנחם ר' רחמיני אל
 הפקד' רמב' יונה
 ע' בית' וסוף בשם
 חשבונ' רמב"ם

שערי תשובה

[ג] **בְּשִׁרָה**. עֲבַדְתָּ. וּבִסְפָר בְּתִרְבֵּהָ. ח"א סִימָן ט כֶּתֶב דְּמִקְמוֹם מִקֵּץ מַחְצוֹת אֶף שְׁאִינוֹ מִקְרָה שְׁפִיר דְּמִי, וְכֶתֶב הַבְּרִי" שֶׁכֵּן הִמְנִיחַ פֶּשֶׁט בְּחוֹכְבֵי יְרוּשָׁלַיִם עַד הֵן שֶׁהַצִּבּוֹר מִתְפַּלְלִין בְּבִהְיוֹת מִקְמוֹם שְׁאִמָּה מִקְרָה וְרָבֵן דְּמִדְּבִירָא מִתְפַּלְלִין מִנְהָ וְעִרְבִית בְּחִצְרוֹת בְּתֵי מִדְּשֻׁת, וְכֵן הִסְכִּים בְּסֵפֶר מִזְבֵּחַ אֲדָמָה:

פאר היטב

[ג] **בַּשְּׂדֵה.** עבד"ט. ובספר בתיבנותה ח"א סימן ט כתב בדקוקים מקף מחצות אף שאינו מקרה שפיר דמי, וכתב הבר"י שכן המנהג פשוט בחוכבי ירושלים ע"ה"ק שהעבור מתפללין בבהכ"נ בקיום שאינה מקרה ורובן דומיבא במתפללין מנהג וירכיה בהצרות בבתי מדרשות, וכן הקדים בספר מנחת צדקה:

בַּשְּׂדֵהעבור מתפללים תפלת י"ח והוא ג"כ מתפלל י"ח ע"ש: (ה) **הַקֶּהֱל.** כלומר דמירי במתפלל באתו עד שהספיק פתחו שם דהינו בעד מוקרב, לסיקן אם מחזיר פניו כלפי בהכ"נ נמצא שמתפלל לאותו עד שהעבור מתפללים וע"כ לא נקרא רשע, אבל אם מחזיר פניו מבהכ"נ נמצא מתפלל הפך מהעבור שמתפללין בבהכ"נ, נקרא רשע ונקרא בשמי רשיות ח"ו. ולפי פירוש זה אם עומד אחורי בהכ"נ בעד מנחה והפך מהעבור מתפללין, ג"כ אינו נקרא רשע (ועצן בס') אליהו רבה (שנה) (1) **בַּהֲפֹךְ.** הוא דעת ר"י הובא בכת"י שם הדבור אחורי בהכ"נ הינו אחורי בתל מנחה שאין שם פתחים, וכשעומד אחורי אותו בתל מחזיריו כלפי התהל אע"פ שפניו כלפי ור מנחה ונמצא מתפלל לרוח שכל העבור מתפללין, אפי"ה נקרא רשע. וכי מתהל אפה לכי"כנישואת פיון שפניו כלפי בתל מנחה, אעפ"י דעומד בחזון נמצא שהוא מתפלל כלפי ור מנחה ומקרב כנגד רוח מנחה, לית לו זה פיון שכל תקלה כלפי זה העבור ששם התיבל ופניו ג"כ כלפי אותו בתל אין לחש: (1) **וְהַחֲמִיד.** שאל ונתפלל אלא במעבור וחזיר פניו לבהכ"נ: (2) **לְהַחֲמִיד וכו'.** אעפ"י שאינו מתפלל לרוח שהעבור מתפללין, מ"מ פיון שאינו מתפלל בהפך לית לו ביה, תרי"ו ב"י:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

בסעיף ג [פמ"ג]: ד (ח) או חלונות. ואפלו בבית-ההנכנסת
בשמתפלל עם העבד (ה) נכון לזהר בזה, וכל-שכן בשמתפלל
בבית ביחודי דצריך לזהר בזה (ו) לכתחלה, וכדאימא בגמרא, דלא
יתפלל אדם אלא בבית שיש בו חלונות. (ז) ואף-על-גב דצריך שימנ
עיניו למטה, וכמו שכתוב סימן זה סעיף ב, ומה נפקא-מנה
בהחלונות; מכל מקום קשנהבטלה פננתו ושא עיניו לשמים לעורר
הכנהגה: (ט) שנים-עשר חלונות⁸⁷. לא היה צד שירצה, ובתנאי שיהיה
גם בצד שמתפלל לקבל ירושלים⁸⁸ [פמ"ג]: ה (י) לא יתפלל.
ובגמרא אימא, דחצוף הוא מי שעובר על זה. וכתב הפר"מגדים,
דעל-כן אם נודמן לו בית שאין בו חלונות ובקעה, טוב יותר
להתפלל בבית שאין בו חלונות: (יא) במקום פרוץ. והנה לחד
ותרוצא דתוספות, אם הוא עומד בצד הדרך במקום שאין מתנבא
שיפסיקוהו עוברי דרכים, שרי; אך בבית-יוסף ממאן בדבריהם.
והנה אף שהמגן-אברהם ושאר אחרונים מושבים לדברי התוספות,
מכל מקום כתבו שבזהר משמע שיש להתפלל דוקא בבית. ועוברי
דרכים, לכלי עלמא מותרים להתפלל בשדה⁸⁹, ומכל מקום (ס) כשיש
שם אילנות, טוב יותר שיעמוד שם ביניהם ויתפלל⁹⁰, אם אין קשה
עליו אחר דרכו, דמקום צנוע הוא קצת עלידי זה; וכשהוא בביתו
(ט) אין לסמוך על זה: (יב) כמו בשדה. ובמקום שהוא מקף
מחצות, (י) אף-על-פי שאינו מקרה שפיר דמי: ו (יג) ולא
בהרבה. מוכח בגמרא דמוטב להתפלל בדרך מבשרפה, ואפלו
היבא דליבא בה כי אם טעם אחד. ואם הוא מתנבא שיפסיקוהו
עוברי דרכים, יתפלל תפלה קצרה. עין סימן קי"ב: (יד) מפני חשד.
שיחשדוהו שיש לו זונה מובנת שם. (יז) ואם התרבה עומדת בשדה
אין לחש בה לחשד, שאין זונה מצויה בשדה. (יז) והוא הדין אם
אשתו עמו, גם-כן ליבא למחש לחשד. ואם היא תרבה בריאה
ותזקה, ליבא למחש בה למפלת; ואם שנים נכנסין בה, אין לחש
למזיקין, שלאחד נראה ומזיק, ולשנים נראה ואינו מזיק, ולשלשה
אין נראה כלל, אם לא במקום שידוע שנגילין שם מזיקין; ואבוקה
כשנים, וירח כשלשה, לפיכך אם הם שנים מותר לפנס בה אם היא
בריאה ותזקה ועומדת בשדה [פמ"ג]: ז (טו) אחורי בית-ההנכנסת.

שער הציון

(ה) מִיִּכָּה בְּפָרִי־מִגְדִּים: (ו) מִפָּרִי־מִגְדִּים: (ז) מִגֶּן־אֲבֵרֶהֶם: (ח) פְּרִי־מִגְדִּים וְחֵי־אָדָם: (ט) חֵי־אָדָם: (י) שְׁעֵרֵי־שִׁבְחָה: (יא) מִגֶּן־אֲבֵרֶהֶם: (יב) פְּרִי־מִגְדִּים: (יג) מִגֶּן־אֲבֵרֶהֶם: (יד) מִגֶּן־אֲבֵרֶהֶם: (טו) לְבוּשׁ וּפְרִי־מִגְדִּים: (טז) פְּרִי־מִגְדִּים: (יז) לְבוּשׁ וּפְרִי־מִגְדִּים:

